

Стає зрозумілим, чому в 1939 р. принципи земської медицини дістали міжнародне визнання і були рекомендовані Гігієнічною комісією Ліги націй для всіх країн світу як зразок системи організованої медичної допомоги сільському населенню. У земській медицині проявилась одна із кращих рис вітчизняної медицини – її санітарно - гігієнічна й профілактична направленість. Багато елементів земської медицини заслуговують на увагу з метою використання в умовах теперішньої реорганізації системи охорони здоров'я в Україні.

Література: 1. *Верхратський С.А., Заблудовський П.Ю.* Історія медицини. - К.: Вища школа, 1991. - 431 с. 2. *Державний архів* Чернівецької області (далі ДАЧО). Хотинська земська управа. - Ф.42. 3. *ДАЧО*. Хотинська повітова училищна рада. - Ф. 227. 4. *Добржанський О., Макар Ю., Масан О.* Хотинщина. Історичний нарис. - Чернівці: МБ, 2002. - 463 с. 5. *Забачинський Ігор.* Розвиток земської медицини та ветеринарії Хотинського повіту Бессарабії у пореформений період (70 - ті роки ХІХ - поч. ХХ ст.) // *Питання історії України* (збірник наукових статей). - Чернівці: Зелена Буковина, 2003. - Т. 6. - С. 242 - 246. 6. *Заблудовський П.Е., Крючок Г.Р., Кузьмин М.К., Левит М.М.* Історія медицини. - М.: Медицина, 1981. - 352 с. 7. *Левит М.М.* Земська медицина // БМЭ. - 3-є изд. - М.: Советская энциклопедия, 1978. - Т. 8. - С. 437-441. 8. *Петровский Б.К., Божьявленский П.А., Бородулин В.И., Заблудовский П.Е.* и др. Медицина // БМЭ - 3-е изд. - М.: Советская энциклопедия, 1980. - Т. 14. - С. 7 - 322.

AN ESSAY ON THE HISTORY OF ZEMSTVO MEDICINE

V.I.Bilous, V.P.Pishak, V.E.Kardash, V.V.Bilous

Abstract. The authors have ascertained the social state of Zemstvo medical men, the conditions and the content of their activity, for the first time as an example of the formation and development of Zemstvo medicine in the Khotyn povit (district) of the Bessarabia province.

Key words: Zemstvo medicine, district.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Buk. Med. Herald. - 2004. - Vol.8. №4. - P.175-178

Надійшла до редакції 9.03.2004 року

УДК 615(091)

І.І.Заморський

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ФАРМАКОЛОГІЇ ТА ФАРМАЦІЇ

Кафедра фармакології та фармації (зав. - проф. І.І. Заморський)
Буковинської державної медичної академії

Резюме. Описана майже 60-річна історія становлення та розвитку кафедри фармакології БДМА (з 2001 року кафедра фармакології та фармації). Висвітлені основні наукові і педагогічні досягнення колективу та перспективи розвитку кафедри.

Ключові слова: історія, кафедра фармакології та фармації, педагогічні та наукові досягнення, співробітники.

Кафедра фармакології була заснована 1 лютого 1945 року. З 12 липня 2001 року у зв'язку з набором студентів на фармацевтичні спеціальності та необхідністю викладання фармацевтичних дисциплін кафедра була перейменована на кафедру фармакології та фармації.

У період становлення інституту обов'язки завідувача кафедри фармакології виконували доцент Сила В.І. (лютий-червень 1945 р.); асистент Сердюк К.М. (вересень-грудень 1945 р.); асистент Козир Ю.К. (грудень 1945 р. - лютий 1946 р.) [4].

З лютого 1946 р. завідувачами кафедри були професор Закривидорога Степан Петрович (1946-1967 рр.); професор Пісько Григорій Тимофійович (1967-1971 рр.); професор Іванов Юрій Іванович (1972-1997 рр.); професор Косуба Раїса Борисівна (1997-2002 рр.); професор Заморський Ігор Іванович (із серпня 2002 р. донині) (фото 1).

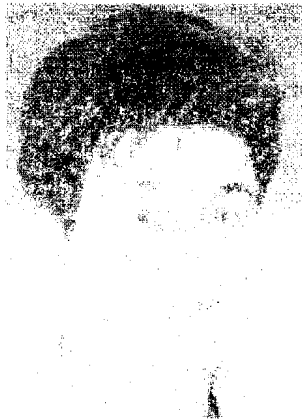
Закривидорога
 Степан Петрович
 (1946–1967 рр.)

Пісько
 Григорій Тимофійович
 (1967–1971 рр.)

Іванов
 Юрій Іванович
 (1972–1997 рр.)

Косуба
 Раїса Борисівна
 (1997–2002 рр.)

Заморський
 Ігор Іванович
 (з 2002 р.)

Фото 1. Завідувачі кафедри фармакології (фармакології та фармації)
 Буковинської державної медичної академії

Доктор медичних наук, професор С.П.Закривидорога, уродженець Харківської області, був випускником 1932 р. Харківського медичного інституту. До призначення завідувачем кафедри фармакології Чернівецького медінституту пройшов шлях від аспіранта, викладача кафедри фармакології Харківського медінституту до старшого викладача Саратовського училища прикордонних військ (у роки Великої Вітчизняної війни) [9]. Докторську дисертацію на тему "Матеріали до фармакодинаміки барбітуратів і питання змішаної і комбінованої дії їх з деякими речовинами" захистив у 1945 р. Завідувачем кафедри пропрацював 23 роки до виходу на пенсію і вважається фундатором кафедри. Під час завідування кафедрою був деканом лікувального факультету (1952-1955 рр.), вченим секретарем інституту, консультантом у Північній Кореї (КНДР, 1958-1959 рр.) та Монголії (1964-1965 рр.). Керував виконанням трьох докторських (Кирилічева А.В., Пісько Г.Т., Тараховський М.Л.) і вісьмох кандидатських дисертацій (Закривидорога З.С., Невська Т.Л., Пісько Г.Т., Релько (Масюта) Г.Ф., Мельник Т.Х., Пейсах Н.А., Ценд Хайдав (Монголія), Карінківська (Косуба) Р.Б.). Автор понад 100 наукових праць. Нагороджений орденом "Знак Пошани" і знаком "Відмінник охорони здоров'я". Основні напрямки наукової діяльності кафедри за його керівництва - дослідження дії снодійних і наркотичних речовин на центральну нервову систему, виготовлення і запровадження в медичну практику терпентинної мазі з живиці буковинської ялиці, вивчення фармакологічної дії деяких лікарських рослин.

Доктор медичних наук, професор Г.П.Пісько, уродженець Вінницької області, випускник 1955 р. Чернівецького медичного інституту [9]. Закінчив у 1957 р. аспіран-

туру на кафедрі фармакології нашого ВНЗу, після якої захистив кандидатську дисертацію на тему "До фармакології кореня кінського щавеля" (Чернівці, 1959). До призначення завідувачем кафедри фармакології працював асистентом і доцентом кафедри. Докторську дисертацію на тему "Про фармакологічні властивості і антимікробну дію похідних етилен- і гексаметилендіаміну" захистив у Львівському медичному інституті в 1967 р. Завідувачем кафедри працював чотири роки, після чого переїхав до Києва на науково-дослідну роботу. До і під час завідування кафедрою виконував обов'язки завідувача відділу аспірантури, заступника декана і декана лікувального факультету (1967-1970 рр.). За період роботи на кафедрі опублікував біля 60 наукових праць, став автором двох винаходів, керував виконанням однієї докторської (Денисенко В.П.) і трьох кандидатських (Кирпенко Ю.О., Молдован В.І., Кучер В.І.) дисертацій. Автор оригінального українського антимікробного лікарського засобу "етоній", який був синтезований на кафедрі загальної хімії інституту доцентом В.П.Денисенко. За керівництва професора Писько Г.Т. на кафедрі проводились роботи з фармакологічного вивчення і запровадження в медичну та ветеринарну практику етонію, обґрунтування напрямків цілеспрямованого синтезу нових антимікробних речовин у низці четвертинних поверхнево-активних амонієвих сполук.

Доктор медичних наук, професор Ю.І.Іванов, уродженець Свердловської області, був випускником 1961 р. Свердловського медичного інституту. До завідування кафедрою фармакології Чернівецького медінституту працював лікарем-фтизіатром (1961-1962 рр.), асистентом кафедри фармакології (1962-1968 рр.) і доцентом кафедри нормальної фізіології (1968-1969 рр.) Алтайського медінституту [9]. У 1967 р. захистив кандидатську дисертацію на тему "Вплив кортизону і преднізолону на функцію нирок і водно-сольовий обмін" (Барнаул, 1967). З 1969 по 1972 роки працював доцентом кафедри патологічної фізіології Чернівецького медінституту. Докторську дисертацію на тему "Механізм змін функції нирок при збільшенні об'єму позаклітинної рідини (роль натрійуретичного фактору)" захистив в Інституті фізіології ім. О.О.Богомольця (м. Київ) у 1974 р. Завідувачем кафедри працював 25 років. Керував виконанням трьох докторських (Косуба Р.Б., Гапон Л.І., Коновчук В.М.) і 16 кандидатських дисертацій (Гапон Л.І., Яковлев В.С., Марущак В.М., Орловський В.Ф., Бондар Г.В., Парфенюк В.В., Мостовий В.С., Коновчук В.М., Петрюк А.С., Тереножкіна Н.П., Сімонія Т.В., Михальський А.В., Власик Л.І., Філіпєць Н.Д., Кишкан І.Г., Геруш О.В.). Автор та співавтор понад 120 наукових праць, серед них три монографії [1-3], два винаходи, два підручники [6, 10] та один практичний довідник [8]. Заслужений діяч науки і техніки України (1995 р.), нагороджений знаком "Відмінник охорони здоров'я". Основні напрямки наукової діяльності кафедри при його керівництві - дослідження впливу лікарських засобів на водно-сольовий обмін і функції нирок; виділення та дослідження дії натрійуретичного фактору (гормону); дослідження лікувальних властивостей волосських горіхів.

Під час завідування кафедрою професором Івановим Ю.І. у 1983 році при кафедрі був організований курс клінічної фармакології [4], який з 1988 року переданий на кафедрі факультетської, а потім на кафедрі госпітальної терапії. Завідував курсом доцент Кучер В.І., який організував клінічну базу курсу в обласному госпіталі інвалідів Великої Вітчизняної війни.

Доктор медичних наук професор Р.Б.Косуба, уродженка Донецької області, випускниця 1961 р. Чернівецького медичного інституту [9]. З 1961 р. працювала на кафедрі фармакології старшим лаборантом, асистентом. У 1969 р. захистила кандидатську дисертацію на тему "До фармакодинаміки змішаної і комбінованої дії барбітуратів з адреноміметичними речовинами" на вченій раді Чернівецького медінституту. Після цього працювала доцентом кафедри, захистила докторську дисертацію на тему "Фармакологічні аспекти транспорту води та електролітів у кишково-слизовому каналі" (Київ, 1990). До призначення завідувачем кафедри (після смерті проф. Іванова Ю.І.) працювала професором (1992-1997 рр.). Керувала кафедрою впродовж п'яти років до виходу на пенсію; у даний час продовжує працювати професором кафедри. Продовжила наукові дослідження впливу лікарських засобів на функцію нирок та водно-сольовий обмін, започатковані професором Ю.І. Івановим. Є автором та співавтором понад 130 наукових праць, у тому числі двох патентів, одного підручника [11] і двох посібників. Продовжила керувати виконанням трьох кандидатських дисертацій (Кишкан І.Г., Геруш О.В., Куковська І.Л.), розпочатих за керівництва професора Ю.І. Іванова.

Доктор медичних наук, професор І.І.Заморський, уродженець м. Чернівці, випускник 1990 р. Чернівецького медичного інституту. Закінчив у 1994 р. аспірантуру при кафедрі нормальної фізіології нашого ВНЗу, після якої захистив кандидатську

дисертацію на тему "Участь перегородки мозку в регуляції біоритмологічних змін структури і функції сім'яників білих щурів" (Київ, 1995). До завідування кафедрою фармакології та фармації працював асистентом кафедри нормальної фізіології (1994-1996 рр.); асистентом, старшим науковим співробітником і доцентом кафедри патологічної фізіології (1996-2000 рр.); доцентом і професором кафедри фармакології (2000-2002 рр.); з грудня 2001 р. по лютий 2002 р. тимчасово виконував обов'язки завідувача кафедри. Докторську дисертацію на тему "Фотоперіодичний компонент механізмів адаптації до гострої гіпоксії" захистив в Інституті фізіології ім. О.О.Богомольця (м. Київ) у 2000 р. З 2001 р. одночасно є головою Ради молодих учених і науковим керівником Студентського наукового товариства академії, заступником головного редактора Всеукраїнського студентського наукового журналу "Хист". Автор та співавтор понад 100 наукових праць, серед них дві монографії [7,5], один винахід, три посібники. Підготував одного магістранта медицини (Шимків О.Д.), керує підготовкою двох кандидатів наук (Сопова І.Ю., Кметь О.Г.). Лауреат стипендії Кабінету Міністрів України для молодих учених (1996-1998 рр.). Започаткував новий напрямок наукової діяльності на кафедрі - дослідження нейропротекторної та антигіпоксантиної дії відомих і нових фармакологічних препаратів (мелатонін, мемантин, амантадин тощо), особливостей фармакодинаміки лікарських засобів за умов гіпоксичних станів.

За весь період існування на кафедрі підготовлено вісім докторів наук, 28 кандидатів наук, один магістрант; опубліковано п'ять монографій, три підручники, п'ять посібників та один практичний довідник. У даний час колектив кафедри значно розширився - з 11 (у 2001 р.) до 22 (у 2003 р.) викладачів і співробітників, переважно у зв'язку з необхідністю викладання нових для нашої академії фармацевтичних навчальних дисциплін та розширенням матеріальної бази кафедри. Зараз (квітень 2004 року, фото 2) на кафедрі працюють крім завідувача і професора, три доценти, кандидати медичних наук А.С.Петрюк, Н.Д.Філіпець, І.Г.Кишкан (працюють на кафедрі відповідно з 1982 р., 1991 р. і 1994 р.), п'ять асистентів (кандидат фармацевтичних наук

Фото 2. Колектив кафедри фармакології та фармації

Буковинської державної медичної академії (квітень 2004 року)

Зліва направо: 1-й ряд (сидять) - к.мед.н., доцент Петрюк А.Є., д.мед.н., професор Косуба Р.Б., завідувач кафедри, д.мед.н., професор Заморський І.І., к.мед.н., доцент Філіпець Н.Д., к.мед.н., доцент Кишкан І.Г.;
2-й ряд - лаборант Войтенко Л.В., викладач Драпак І.О., аспірант Кметь О.Г., к.фарм.н., асистент Геруш О.В., к.мед.н., асистент Жуковської Л., асистент Коровенкова О.М., лаборант Ковтуні М., старший лаборант Ганкалюк С.Р.;
3-й ряд - викладач Рядова А.В., викладач Почтар Л.Ю., асистент Якубець В.В., асистент Горошко О.М., робітник Буднікова Л.В.

Геруш О.В. і кандидат медичних наук Куковська І.Л. - працюють з 1995 р., Горошко О.М. - з 2001 р., Коровенкова О.М. - з 2003 р., Якубець В.В. - з 2002 р.), один аспірант (Кметь О.Г. - працює з 2002 р.), п'ять викладачів-провізорів (Диба Л.Д. - працює з 2001 р.; Велика Т.В. і Почтар Л.Ю. - працюють з 2002 р.; Рябова А.В. і Драпак І.О. - з 2004 р.).

Навчальний процес на кафедрі для студентів I-III курсів з усіх спеціальностей, що навчаються в академії ("Лікувальна справа", "Педіатрія", "Клінічна фармація", "Фармація", "Медична психологія", "Сестринська справа", "Лабораторна діагностика") ведеться з таких дисциплін: фармакології і медичної рецептури, клінічної фармакології з рецептурою, фармакології, основ фармакології, фармакогнозії, технології ліків і технології лікарських засобів, медичного та фармацевтичного товарознавства, загальної фармакокінетики, вступу до спеціальності (для майбутніх провізорів клінічних), побічної дії ліків. З 2003 року кафедра стала випускаючою для студентів фармацевтичних спеціальностей. Викладачі кафедри керують навчальними і виробничими практиками для клінічних провізорів і фармацевтів, переддипломною практикою для фармацевтів. Постійно удосконалюється навчальний процес та випускаються нові посібники, які враховують сучасні зміни на фармацевтичному ринку України. На кафедрі під керівництвом викладачів постійно працює студентський науковий гурток. У 2004 році (вперше за історію проведення Всеукраїнських предметних олімпіад) студент III курсу медичного факультету № 1 Кузьменко П.А. виборов III місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді з фармакології, яка проходила на базі Кримського державного медичного університету ім. С.І. Георгієвського.

Кафедра, яка історично була розташована лише в теоретичному корпусі академії по вул. Богомольця, 2, поповнилася новими приміщеннями у двох інших корпусах по вул. Червоноармійській, 226. та по вул. Целана, 9. При цьому колектив кафедри брав безпосередню участь у будівництві, реконструкції та обладнанні нових приміщень, які були виділені кафедрі на орендованому в залізничній лікарні поверсі (вул. Червоноармійська, 226). У даний час співробітники кафедри сповнені творчих задумів і працюють над написанням наукової і методичної літератури, враховують при цьому специфіку викладання для студентів різних спеціальностей ("Лікувальна справа", "Педіатрія", "Медична психологія", "Клінічна фармація"); проловжують вивчати дію лікарських речовин на водно-сольовий обмін і функцію нирок (зберігачи напрямку, започаткований професором Ю.І. Івановим), досліджують дію лікарських засобів за гострих гіпоксичних станів. У наступаюче сьоме десятиліття свого існування кафедра вступає оновленою, з вірою в те, що її праця принесе користь медичній і фармацевтичній науці.

Література. 1. Берхин Е.Б., Иванов Ю.И. Методы экспериментального исследования почек и водно-солевого обмена. - Барнаул: Алтайское книжное изд-во, 1972. - 61 с. 2. Иванов Ю.И. Влияние лекарственных средств на почки. - К.: Здоров'я, 1982. - 104 с. 3. Иванов Ю.И., Погорелюк О.Н. Статистическая обработка результатов медико-биологических исследований на микрокалькуляторах по программам. - М.: Медицина, 1990. - 220 с. 4. Иванов Ю.И., Косуба Р.Б. Кафедра фармакологии // Страницы истории Чернивецкого медицинского института / За ред. В.П.Пішака. - Чернівці, 1994. - С. 68-70. 5. Ляшук П.М., Заморський І.І., Пішак О.В. Глюкокортикоїдні препарати (клінічна фармакологія). - Чернівці: Медакадемія, 2003. - 124 с. 6. Патологическая физиология: Учебник для вузов / Под ред. П.П. Зайко. - К.: Вища шк., 1977. - 511 с. 7. Пішак В.П. Клінічна анатомія шишкоподібного тіла. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. - 160 с. 8. Справочник по клинической фармакологии и фармакотерапии / Под ред. И.С.Чекмана, А.П.Пелешука, О.Я.Пятака. - К.: Здоров'я, 1987. - 736 с. 9. Страницы истории: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998) / За ред. В.П.Пішака. - Чернівці, 1999. - 225 с. 10. Фармакология: Учебник для медицинских институтов / Под общей ред. Г.Е.Батрака. - К.: Вища школа, 1980. - 456 с. 11. Фармакология: Підручник / І.С.Чекман, Н.О.Горчакова, В.А.Туманов та ін. / За ред. І.С.Чекмана. - К.: Вища школа, 2001. - 598 с.

HISTORY OF THE DEPARTMENT OF PHARMACOLOGY AND PHARMACY

I.I.Zamorskyi

Abstract. A nearly 60-year old history of the formation and development of the Department of Pharmacology of BSMA (the Department of Pharmacology and Pharmacy since 2001) is described. The principal scientific and pedagogical attainments of the staff, and perspectives of the Department's development are elucidated.

Key words: history, Department of Pharmacology and Pharmacy, pedagogical and scientific achievements, staff members.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)
Buk. Med. Herald. – 2004. – Vol.8, №4.- P.178-182

Надійшла до редакції 16.06.2004 року